

30 september 2023

EU Richtlijn Bodemmonitoring en Veerkracht

Belang van een gezonde bodem voor de grondwaterkwaliteit

Op 5 juli publiceerde de Europese Commissie (EC) de Richtlijn Bodemmonitoring en Veerkracht. Het doel van de richtlijn is het instellen van een kader voor bodemmonitoring voor alle bodems in de Europese Unie zodat in 2050 overal de bodem in een gezonde staat verkeert. De kwaliteit van de bodem heeft een directe impact op de kwaliteit van het grondwater. Een gezonde bodem is daarom van levensbelang voor de drinkwatersector; circa 60% van het Nederlandse drinkwater en 75% van het Europese drinkwater wordt gemaakt van grondwater. Vewin ondersteunt de voorgestelde Richtlijn als een eerste stap richting gezonde bodems, en daarmee een gezonde grondwaterkwaliteit, in Europa. De directe link tussen de Richtlijn en de kwaliteit van het grondwater mist echter.

- Zorg dat het belang van grondwater en de link tussen bodem en grondwater duidelijk terugkomt in het doel, de scope en de definities van de Richtlijn. Bijvoorbeeld door in de definitie van een ecosysteemdienst het "absorberen, opslaan en filteren van water en transformeren van voedingsstoffen en stoffen, waardoor grondwaterlichamen worden beschermd" op te nemen.

Subsidiariteitsbeginsel

Omdat 60-70% van de Europese bodems ongezond zijn, kan gesteld worden dat actie op lidstaat niveau gefaald heeft. Actie op EU-niveau met betrekking tot de bodem is daarom gerechtvaardigd. Bovendien is dit niet de eerste wetgeving op EU-niveau die betrekking heeft op de bodem. De toelating van werkzame stoffen in pesticiden vindt bijvoorbeeld op EU-niveau plaats. Kortom, Vewin staat volledig achter de wijze waarop de EC het subsidiariteitsbeginsel in dit geval toepast.

Monitoringsproces

Op dit moment laat het beschreven monitoringsproces de monitoring van de grondwaterkwaliteit buiten beschouwing. Dit is een gemiste kans omdat de EC stelt dat de uitkomst van de monitoring bepaalt of lidstaten maatregelen moeten nemen wanneer lidstaten niet aan de criteria voldoen die de richtlijn stelt. Als de richtlijn de kwaliteit van het grondwater niet als criterium meeneemt terwijl niet-duurzaam bodembeheer de kwaliteit van het grondwater aantast hoeft een lidstaat hier dus geen actie op te ondernemen. In het verlengde hiervan stelt de EC geen doelen voor of deadlines aan de maatregelen die lidstaten moeten nemen op het moment dat een bodem niet aan de criteria voldoet. Zo hoeft een 'ongezond verklaarde' bodem bij de volgende monitoringsronde niet 'gezond' te zijn.

Wanneer de kwaliteit van het grondwater niet als criterium wordt meegenomen terwijl niet-duurzaam bodembeheer de kwaliteit van het grondwater aantast verspeelt de EC de kans grondwatervervuiling tegen te gaan. Uit onderzoek van KWR blijkt dat het grondwater veelal wordt vervuild door activiteiten op of in de bodem. Intensief landgebruik en veranderingen in grondgebruik hebben de bodem door de jaren heen beschadigd waardoor ook het grondwater is vervuild. Drinkwaterbedrijven zien dan ook een "vergrijzing" van het grondwater: concentraties van een cocktail van medicijnresten, nitraat, bestrijdingsmiddelen, zware metalen, PFAS en andere opkomende stoffen zijn vrijwel overal aanwezig. Vewin stelt daarom het volgende voor:

- Wijs de chemische grondwaterkwaliteit aan als descriptor in de monitoring om de bodemgezondheid te meten met criteria afgeleid uit de Grondwaterrichtlijn in gebieden die zijn aangewezen voor de onttrekking van voor menselijke consumptie bestemd water;
- Gebruik milieukwaliteitsnormen in de monitoring uit de Grondwaterrichtlijn voor nitraat, fosfor en gewasbeschermingsmiddelen in grondwater als criteria om bodemgezondheid te meten in gebieden die zijn aangewezen voor de onttrekking van voor menselijke consumptie bestemd water;
- Gebruik als criteria voor bodemverontreinigingen de normen in de Drinkwaterrichtlijn in gebieden die zijn aangewezen voor de onttrekking van voor menselijke consumptie bestemd water;
- Zorg dat een ongezond verklaarde bodem gezond is verklaard bij de volgende monitoringsronde wanneer het gaat om gebieden die zijn aangewezen voor de onttrekking van voor menselijke consumptie bestemd water.

De EC heeft in Annex III een aantal grondslagen toegevoegd voor duurzaam bodembeheer. Vewin kan zich vinden in deze grondslagen. De volgende bodembeheer grondslagen missen echter:

- Bescherm beschermende grondlagen boven watervoerende pakketten tegen perforatie anders dan ten behoeve van de drinkwatervoorziening.
- Vereis dat de uitspoeling van nutriënten en chemische stoffen naar het grondwater- en oppervlaktewater zo veel mogelijk wordt voorkomen als onderdeel van duurzaam bodembeheer en het huidige beleid zoals beschreven in de Kader Richtlijn Water.

Verontreinigde locaties

De EC heeft op basis van een risicogebaseerde aanpak een voorstel gedaan voor bodemsanering op locaties die een risico vormen voor de volksgezondheid. Lidstaten zullen op deze locaties de bodem moeten saneren totdat deze geen risico meer vormen voor de volksgezondheid. De EC heeft zowel de risicogebaseerde aanpak als de 'normen' vrijblijvend opgesteld. In Nederland hebben we al veel ervaring met de identificatie en sanering van verontreinigde bodems. Wanneer een Nederlandse bodem boven een bepaalde norm vervuild is moet deze gesaneerd worden. Op het moment van sanering gelden er streefwaarden die aangeven hoe schoon de bodem moet zijn. Toch zijn deze streefwaarden niet streng genoeg. De drinkwaterrichtlijnnormen zijn strenger dan de streefwaarden voor bodemsanering waardoor veel verontreinigingen nog steeds een risico vormen voor de drinkwatervoorziening. De ervaring leert dat de streefwaarden in de richtlijn daarom strenger moeten zijn op locaties waar bodemverontreiniging een risico vormt voor de drinkwatervoorziening:

- Zorg dat gebieden die zijn aangewezen voor de onttrekking van voor menselijke consumptie bestemd water prioriteit krijgen bij de toepassing van de risico gebaseerde aanpak voor bodemsanering.
- Zorg dat bodemsanering plaatsvindt volgens de normen van de drinkwaterrichtlijn op locaties waar verontreinigingen een risico vormen voor de drinkwatervoorziening.

Meer informatie

Arjen Frentz
(070) 349 08 90
frentz@vewin.nl

Marijke Schipper
0651403205
schipper@vewin.nl

Bezuidenhoutseweg 12 (070) 349 08 50
2594 AV Den Haag info@vewin.nl
Postbus 90611 www.vewin.nl
2509 LP Den Haag